

Opdrachtgever

SZW

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Opdrachtnemer

Regioplan Beleidsonderzoek, Disworks
/ B. van Lierop, L. Mallee, J. van der Wel

Onderzoek

Toekomst subsidieregeling scholing
jonggehandicapten met ernstige
scholingsbelemmeringen

Categorie

Interventies/re-integratie-interventies

Toekomst subsidieregeling scholing jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen

Conclusie

De subsidieregeling scholing voor jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen, die per 1 januari 2006 is ingegaan en wordt uitgevoerd door UWV, geeft uitvoering aan de re-integratiedoelstelling van de Wajong. De scholing moet gericht zijn op het verkrijgen van een diploma of certificaten van een beroepsopleiding die duurzaam toegang geven tot de reguliere arbeidsmarkt. De scholingsinstellingen die gebruikmaken van de regeling, zijn naast scholing ook verantwoordelijk voor bemiddeling, plaatsing en nazorg. Met de subsidieregeling kan maatwerk geboden worden voor jonggehandicapten voor wie in de regel een integraal aanbod van scholing, zorg, re-integratie en arbeidsbemiddeling nodig is. Dit rapport doet verslag van de tweede fase van de evaluatie van de regeling. Centraal staan de mogelijke gevolgen van door het kabinet aangekondigde beleidsmaatregelen op de terreinen onderwijs, zorg en re-integratie voor gebruik en werking van de regeling. Zijn er aanpassingen gewenst in de regeling en de uitvoering daarvan? In dit verband wordt onder andere gekeken naar de instroom in de REA-instituten, de plaatsingsmogelijkheden van de deelnemers op de arbeidsmarkt, de meerwaarde van de REA-instituten en de gevolgen van de beleidsontwikkelingen voor de te stellen eisen aan het scholingsprogramma van REA-instituten en de begeleiding naar werk en voor de samenwerking tussen REA-instituten, UWV, gemeenten en mbo-instellingen.

Link naar bestand

<http://www.onderzoekwerkeninkomen.nl/rapporten/hbluniaz>

TOEKOMST SUBSIDIEREGELING SCHOLING JONGGEHANDICAPTEN MET ERNSTIGE SCHOLINGSBELEMMERINGEN

TOEKOMST SUBSIDIEREGELING
SCHOLING JONGGEHANDICAPTEN
MET ERNSTIGE SCHOLINGS-
BELEMMERINGEN

- eindrapport -

Brigitte van Lierop (Disworks)
Luuk Mallee
Jacob van der Wel

Regioplan
Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam
Tel.: +31 (0)20 – 531 53 15
Fax : +31 (0)20 – 626 51 99

Amsterdam, oktober 2012
Publicatienr. 2234
OND1346934

© 2012 Regioplan, in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Regioplan.
Regioplan aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	1
1.1	De subsidieregeling	1
1.2	Probleemstelling en onderzoeksvragen	3
1.3	Aanpak en proces van onderzoek	4
1.4	Leeswijzer	5
2	Nieuwe wetgeving	7
2.1	Wet passend onderwijs	7
2.2	Het actieplan 'Focus op Vakmanschap 2011-2015'	9
2.2	Wet kwaliteit vso	10
2.3	De nWajong 2010	12
3	Uitkomsten groepsgesprekken: toegang tot mbo	15
3.1	Het voortraject: voortgezet (speciaal) onderwijs	15
3.2	Toegang tot het mbo	16
3.3	Mogelijkheden mbo voor jongeren met beperking	18
3.4	Samenwerking tussen mbo en (jeugd)zorg	20
3.5	Conclusie	21
4	Uitkomsten groepsgesprekken: gevolgen subsidieregeling	23
4.1	Gevolgen voor omvang en aard van de doelgroep	23
4.2	Gevolgen voor plaatsingsmogelijkheden deelnemers	25
4.3	Gevolgen voor meerwaarde uitvoerders subsidieregeling	26
4.4	Gevolgen voor eisen programma subsidieregeling	27
4.5	Gevolgen voor samenwerking in de regio	28
4.6	Gevolgen voor de subsidieregeling zelf	29
5	Perspectief subsidieregeling	31
5.1	Gevolgen ontwikkelingen voor subsidieregeling	31
5.2	Toekomstscenario's	33
6	Aanbevelingen	39

1 INLEIDING

1.1 De subsidieregeling¹

Dit rapport doet verslag van de tweede fase van de evaluatie van de subsidieregeling scholing jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen. De evaluatie is uitgevoerd door Regioplan Beleidsonderzoek en Disworks in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Het verslag dat voor u ligt, gaat in op de gevolgen van een aantal voorgenomen beleidsmaatregelen op de werking van de subsidieregeling in de toekomst.

De regeling

De subsidieregeling scholing voor jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen² is per 1 januari 2006 ingegaan en wordt uitgevoerd door UWV. De doelgroep van de subsidieregeling zijn jonggehandicapten die ernstige belemmeringen ondervinden bij het volgen van regulier onderwijs als gevolg van ziekte of 'gebrek' (fysieke, psychische dan wel verstandelijke beperkingen). Een voorwaarde hiervoor is dat reguliere onderwijsinstellingen niet in staat zijn om aan die belemmeringen tegemoet te komen door middel van materiële of onderwijskundige aanpassingen.

De scholing moet gericht zijn op het verkrijgen van diploma's of certificaten van een beroepsopleiding die noodzakelijk zijn om duurzaam toegang te krijgen tot de reguliere arbeidsmarkt. De scholingsinstellingen die gebruikmaken van de subsidieregeling zijn naast scholing ook verantwoordelijk voor bemiddeling, plaatsing en nazorg. Met de subsidieregeling kan maatwerk geboden worden aan jonggehandicapten voor wie in de regel een integraal aanbod van scholing, zorg, re-integratie en arbeidsbemiddeling nodig is.

Karakterisering jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen

Binnen de groep jonggehandicapten worden door het ministerie van SZW twee groepen onderscheiden: jongeren die in de klasse 2 of jongeren die in de klasse 3 vallen.³ In een bijlage bij de subsidieregeling is een beschrijving opgenomen van de klassen. Hieruit is de volgende karakterisering van de

¹ Bronnen voor deze paragraaf zijn de tekst van de subsidieregeling, een notitie van UWV: *Samenvatting en werkwijze Subsidieregeling 'Scholing jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen'*, versie 14 januari 2011, en twee interviews met UWV.

² Het gaat om de Regeling van de minister van SZW van 22 september 2005, Directie Sociale verzekeringen, nr. SV/R&S/2005/73174, houdende regels met betrekking tot de financiering van scholing van jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen. Deze regeling is een uitwerking van artikel 50a van de Wajong en kwam in de plaats van de oude werkwijze die was gebaseerd op artikel 44 in de Wet REA.

³ Aanvankelijk werden er drie klassen onderscheiden. Klasse 1 is per 1 januari 2008 vervallen, doordat het subsidieplafond voor deze klasse op nul is gezet.

jongeren af te leiden. Jongeren die geïnclassificeerd worden als behorende tot klasse 2, zijn jongeren wiens belastbaarheid beperkt is, maar wel voorspelbaar. Jongeren die geïnclassificeerd worden als behorende tot klasse 3 hebben eveneens een beperkte belastbaarheid, alleen is deze belastbaarheid onvoorspelbaar en discontinu. Denk aan jongeren met een zware chronische aandoening, die elke dag weer moeten afwachten hoe hun belastbaarheid uitvalt die dag, en jongeren die onregelmatig uitvallen vanwege ziekte, opname in het ziekenhuis of revalidatiecentrum.

De persoonsgerichte zorg en begeleiding van de jongeren die behoren tot klasse 2 is meer dan bij de gemiddelde jongere, echter niet bij voortdurend. Jongeren die behoren tot klasse 3 hebben, vanwege hun ziekte of aandoening, zware persoonsgerichte zorg en begeleiding nodig. Dit is ook terug te zien in de verzorging die de jongeren nodig hebben tijdens de opleiding en op hun woonplek. Jongeren uit klasse 2 hebben geen verzorging en begeleiding nodig in de opleiding en bij het wonen en jongeren uit klasse 3 hebben in principe dagelijks hulp nodig tijdens de opleiding.

Als het gaat om de individuele werk- en leerinstructie is deze bij jongeren uit klasse 2 periodiek noodzakelijk; een deel van de tijd kunnen ze leren en werken zonder ondersteuning. Jongeren die behoren tot klasse 3 hebben intensieve begeleiding nodig tijdens het leren en werken. Bij de begeleiding naar werk is de ondersteuning voor jongeren uit klasse 2 meer dan gemiddeld, maar niet zwaar, terwijl deze ondersteuning voor jongeren uit klasse 3 zwaar is om succesvol te zijn.

Resultaatfinanciering

Het subsidiebedrag dat aan een scholingsinstelling wordt toegekend, is afhankelijk van de resultaten die de scholingsinstelling behaalt. Met ingang van 20 mei 2009 wordt de eerste twintig procent van het vooraf vastgestelde maximale subsidiebedrag onafhankelijk van de resultaten uitbetaald.⁴ De volgende veertig procent wordt vastgesteld evenredig aan het aantal jonggehandicapten waarvoor het opleidingsresultaat wordt behaald en de laatste veertig procent evenredig aan het resultaat wat betreft de mate waarin de arbeidstoeleiding succesvol is verlopen.

Subsidieaanvraag

Scholingsinstellingen hoeven vanaf subsidiejaar 2011 slechts eenmaal per drie jaar een subsidieaanvraag in te dienen voor het uitvoeren van subsidietrajecten.⁵ Daarvoor moest jaarlijks subsidie worden aangevraagd. Het gaat om een open inschrijving. Tot 2011 zijn alleen aanvragen van vijf instellingen gehonoreerd: Eega, Bartiméus Sonnenheerd, Heliomare, Hoensbroek en Werkenrode. De laatste vier genoemde instellingen zijn lid van

---

⁴ Voorafgaand aan 20 mei 2009 zijn de subsidiepercentages voor opleidingsresultaat en plaatsingsresultaat regelmatig gewijzigd.

⁵ Wel moet er per instroomcohort (= kalenderjaar) een separate aanvraag worden ingediend.

de Vereniging REA College Nederland. In 2011 zijn de subsidieaanvragen van drie nieuwe scholingsinstellingen gehonoreerd, namelijk van Arcus College, De Kapstok/Mota en de Hoenderloo Groep.⁶

1.2 Probleemstelling en onderzoeksvragen

In mei 2008 stelde minister Donner, de toenmalige minister van SZW, bij de aanbieding van het rapport *'Scholing en arbeidsintegratie van Wajongers met ernstige scholingsbelemmeringen: volumeontwikkeling en effectiviteit'* in een brief aan de Tweede Kamer vast dat de subsidieregeling scholing jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen voor jongeren met beperkingen haar betekenis zal houden. Op basis van het rapport werd geconcludeerd dat de middelen in ieder geval tot 2011 toereikend zijn. De minister kondigde daarbij aan het feitelijke beroep op de regeling nauwlettend te volgen. Omdat de huidige regeling tot 2013 loopt, moet het ministerie van SZW in 2013 een besluit nemen over de voortzetting van de regeling. De evaluatie van de regeling moet input voor dit besluit opleveren.

Met het oog op de bovenstaande doelstelling hebben wij de probleemstelling, die uit twee delen bestaat, als volgt geformuleerd:

1. Hoe werkt de huidige subsidieregeling die sinds 2006 van kracht is? Wat is het bereik van de regeling en welke resultaten worden er behaald?
2. Welke mogelijke gevolgen hebben de door het kabinet aangekondigde beleidsmaatregelen op de terreinen onderwijs, zorg en re-integratie op het gebruik en de werking van de subsidieregeling?

Dit rapport doet alleen verslag van de beantwoording van het tweede deel van de probleemstelling. Over de uitkomsten van het eerste deel hebben wij in een aparte publicatie gerapporteerd.

Deel 2 van de probleemstelling is vertaald in twee hoofdvragen:

- V. Welke invloed hebben ontwikkelingen op het terrein van onderwijs, zorg en arbeid op het gebruik van de regeling?
- VI. Zijn er aanpassingen gewenst met betrekking tot de subsidieregeling en de uitvoering daarvan, mede in het licht van de aangekondigde beleidsmaatregelen?

Deze hoofdvragen hebben we uitgewerkt in de volgende onderzoeksvragen:

30. Welke aangekondigde beleidsontwikkelingen op het terrein van arbeid, onderwijs en zorg zijn relevant voor de werking van de regeling?
31. Wat zijn de mogelijke gevolgen van deze ontwikkelingen op de omvang van instroom in REA-instituten en de kenmerken en zwaarte van de instroom?

---

⁶ De Hoenderloo Groep is later overgenomen door de Pluryn Groep, waartoe ook Werkenrode behoort.

32. Wat zijn de mogelijke gevolgen van deze ontwikkelingen op de plaatsingsmogelijkheden van de deelnemers op de arbeidsmarkt?
33. Wat zijn de mogelijke gevolgen van deze ontwikkelingen op de meerwaarde van de REA-instituten voor jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen?
34. Wat zijn de mogelijke gevolgen van de beleidsontwikkelingen op de eisen die gesteld moeten worden aan het scholingsprogramma van REA-instituten en de begeleiding naar werk? Welke leerpunten zijn er op dit gebied?
35. Wat zijn de mogelijke gevolgen van de beleidsontwikkelingen op de samenwerking tussen REA-instituten, UWV, gemeenten en mbo-instellingen? Welke leerpunten zijn er op dit gebied?
36. Zijn er als gevolg van de beleidsontwikkelingen aanpassingen in de subsidieregeling zelf nodig (subsidievoorwaarden, budgetten, klassenindeling, selectie van aanbieders, subsidieperiode et cetera)? Welke leerpunten zijn er op dit gebied?

1.3 Aanpak en proces van onderzoek

Om de hoofdvragen V en VI te beantwoorden, hebben groepsgesprekken plaatsgevonden in vier regio's: twee regio's waarin één of twee scholingsinstellingen die de subsidieregeling uitvoeren binnen reisafstand afstand gevestigd zijn en twee regio's waar dat niet het geval was.

In de groepsgesprekken stonden drie thema's centraal. Als eerste werd ingegaan op de huidige context waarin deze jongeren onderwijs kunnen volgen. Een tweede thema richtte zich op ontwikkelingen in beleid en regels en de verwachte invloed daarvan op de mogelijkheden voor jongeren om beroepsgerichte scholing met een diploma of certificaten te voltooien. Een derde en laatste thema richtte zich op de vraag hoe het beroepsonderwijs ingericht moet zijn om te bereiken dat jongeren die nu ernstige scholingsbelemmeringen ondervinden, hun opleiding (wel) kunnen voltooien met een diploma of arbeidsmarktrelevante beroepsgerichte certificaten.

De groepsgesprekken vonden plaats in de regio's Zuid-Limburg, Rijnmond, Eindhoven en IJssel-Vecht. Voor deze gesprekken waren vertegenwoordigers uitgenodigd van het roc (op managementniveau en iemand van het steunpunt Handicap en studie), een vertegenwoordiger van het management van een lokale vso-school, een staf AD-J van UWV, de verantwoordelijke binnen de gemeente voor de decentralisatie van de jeugdzorg, een coördinator van de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie en, waar relevant, vertegenwoordigers van de scholingsinstellingen die de subsidieregeling uitvoeren. Bij alle groepsgesprekken waren een of meerdere vertegenwoordigers van de genoemde organisaties aanwezig. De deelnemers aan de groepsgesprekken vertegenwoordigden het brede scala aan partijen dat betrokken is bij de onderwijs- en arbeidsmarkttoeleiding van jongeren met een beperking. De deelnemers beschikten vrijwel allemaal over een jarenlange ervaring in

onderwijs en/of arbeidstoeleiding en het werken met jongeren met een beperking.

Ieder groepsgesprek duurde drie uur.

Als aanvulling op de groepsgesprekken hebben nog twee gesprekken plaatsgevonden: een gesprek met de landelijk projectleider implementatie Passend Onderwijs binnen het mbo en een gesprek met een afgevaardigde van het bestuur van de MBO Raad, op advies van deelnemers aan de groepsgesprekken en ter aanvulling ervan. De gesprekken met deze vertegenwoordigers hadden een vergelijkbare inhoud als de groepsgesprekken en leverden geen informatie op die niet al uit de groepsgesprekken was gekomen. In dit rapport beschrijven we derhalve alleen de resultaten van de groepsgesprekken.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 geven we een korte beschrijving van relevante ontwikkelingen in wet- en regelgeving en beleid op het terrein van onderwijs, arbeid en zorg die van invloed kunnen zijn op de aard en de omvang van de doelgroep van de subsidieregeling. We gaan kort in op de Wet passend onderwijs, het Actieplan Focus op Vakmanschap, de Wet kwaliteit vso en de ontwikkelingen in wet- en regelgeving rondom de Wajong.

In hoofdstuk 3 en 4 doen we verslag van de uitkomsten van de groepsgesprekken.

In hoofdstuk 3 beschrijven we hoe de deelnemers aan de groepsgesprekken aankijken tegen deze ontwikkelingen en welke gevolgen de deelnemers verwachten voor jongeren met een beperking. Waar mogelijk hebben we deze ontwikkelingen geverifieerd. De huidige officiële beleidsteksten laten echter vaak ruimte voor interpretatie, hetgeen we ook terugzien in de antwoorden van de deelnemers. De beschrijvingen van de beleidsontwikkelingen en de gevolgen voor jongeren met een beperking zijn daarmee een reflectie van de gezichtspunten van de deelnemers aan de groepsgesprekken.

In hoofdstuk 4 beschrijven we hoe de deelnemers aan de groepsgesprekken aankijken tegen de mogelijke gevolgen van de beleidsontwikkelingen voor het gebruik en de werking van de subsidieregeling.

In hoofdstuk 5 geven we een antwoord op de onderzoeksvragen en presenteren wij onze conclusie over het perspectief van de subsidieregeling op de wat langere termijn in de context van de voorgenomen beleidsontwikkelingen in de vorm van drie scenario's. Hoofdstuk 6, ten slotte, bevat onze aanbevelingen met betrekking tot de subsidieregeling. Deze aanbevelingen zijn grotendeels gebaseerd op de evaluatie waarover we in een apart rapport verslag hebben gedaan.

2 NIEUWE WETGEVING

Drie wetten zijn van groot belang voor de kansen van jongeren met een beperking op het behalen van een startkwalificatie en het vinden van betaald werk: de Wet passend onderwijs, de Wet kwaliteit vso en de nieuwe Wajongwet. In dit hoofdstuk beschrijven we in het kort de intentie van de wetgever met deze wetten en wat de wetten inhouden. Daarnaast gaan we ook in op het Actieplan Focus op Vakmanschap en het wetsvoorstel Werken naar Vermogen.

2.1 Wet passend onderwijs

Het kabinet wil met de nieuwe Wet passend onderwijs dat leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, beter worden geholpen. Scholen zijn volgens het wetsvoorstel vanaf 1 augustus 2014 verplicht een passende onderwijsplek te bieden aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. In maart 2012 heeft de Tweede Kamer ingestemd met het wetsvoorstel Passend Onderwijs.

Recht op goed onderwijs

Het uitgangspunt van de Wet passend onderwijs is dat kinderen die extra aandacht nodig hebben, zoals leerlingen met een handicap of een gedragsstoornis, recht hebben op goed onderwijs. Op dit moment moeten ouders vaak zelf op zoek naar een passende onderwijsplek voor hun kind. Met de nieuwe wet moeten scholen ervoor zorgen dat er voor elk kind dat extra ondersteuning nodig heeft een passende plek is (zorgplicht). Dat kan zijn op de school waar de ouders hun kind hebben aangemeld, maar ook op een andere school die beter kan inspelen op de ondersteuning die het kind nodig heeft, in het regulier of in het speciaal onderwijs. De school van aanmelding is ervoor verantwoordelijk om de leerling een passende plek aan te bieden.

Samenwerkingsverbanden

De landelijke indicatiestelling en de rugzak verdwijnen. In plaats daarvan organiseren en financieren de samenwerkende scholen de ondersteuning die een kind in de klas nodig heeft. De schoolbesturen werken samen in een samenwerkingsverband om dit te realiseren.

Schoolondersteuningsprofielen

Leraren en schoolleiders krijgen in het nieuwe stelsel een centrale rol. Zij staan dicht bij de leerlingen en weten welke behoeften leerlingen hebben. Scholen stellen eens in de vier jaar een zogenaamd schoolondersteuningsprofiel vast. Daarin legt de school vast welke extra ondersteuning zij kan bieden. Ouders, leraren en (in het voortgezet onderwijs) leerlingen kunnen via de medezeggenschapsraad advies geven op het ondersteuningsprofiel.

Het ondersteuningsprofiel brengt ook in kaart op welke punten de leraren zich verder willen scholen. Alle leraren moeten hun vaardigheden op orde hebben, waaronder het omgaan met verschillen tussen leerlingen in de klas.

Schoolleiders en leraren die op basis van hun ondersteuningsplan extra ondersteuning willen bieden aan leerlingen die dat nodig hebben, moeten zich daar ook verder in kunnen scholen.

Specialiseren

Niet elke gewone school hoeft alle kinderen op te vangen. Scholen kunnen zich specialiseren en onderling afspraken maken wie welke kinderen het beste onderwijs kan geven. Daarvoor gaan regulier en speciaal onderwijs (cluster 3 en 4) samenwerken in regionale samenwerkingsverbanden, zowel in het primair als het voortgezet onderwijs.

Einde rugzakjes

De leerlinggebonden financiering (lgf), ook wel het rugzakje genoemd, wordt afgeschaft, maar het budget blijft volledig voor het onderwijs beschikbaar. Dit budget gaat voortaan rechtstreeks naar de samenwerkende scholen. Die bepalen vervolgens hoe het geld zo efficiënt en effectief mogelijk kan worden ingezet in de klas.

Mbo

Het middelbaar beroepsonderwijs neemt binnen passend onderwijs een aparte positie in. Het mbo kent geen speciaal onderwijs. Voor het mbo ligt de ondersteuningsplicht verankerd in de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte. Mbo-instellingen zijn verplicht voor iedere deelnemer met een beperking doeltreffende aanpassingen te verrichten, tenzij het een onevenredige belasting vormt voor de instelling. Door de grote spreiding van mbo-instellingen nemen zij geen deel aan de samenwerkingsverbanden binnen passend onderwijs.

Wet gelijke behandeling

De Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte biedt studenten met een functiebeperking recht op aanpassingen die 'noodzakelijk' en 'geschikt' zijn. Studenten hebben het recht om bij hun opleiding om de benodigde voorzieningen te vragen. De opleiding mag dit verzoek afwijzen als het verstrekken van de voorziening een 'onevenredige belasting' is.⁷ De Commissie Gelijke Behandeling (CGB) doet hier uitspraken over.

Onderwijsinstellingen kunnen bij de CGB ook terecht, voor mediation als zij er zelf niet uitkomen met de studenten of voor een 'oordeel eigen handelen' waarmee hun beleid getoetst wordt.

---

⁷ De Wet Gelijke Behandeling gaat uit van 'wat binnen de grens van redelijkheid valt'. Waar die grens in het nieuwe kader van de Wet Passend Onderwijs ligt, kan pas op basis van jurisprudentie worden vastgesteld.

Ondersteuningsprogramma's mbo

Het instrumentarium Passend Onderwijs voor mbo-instellingen is erop gericht om de bestaande structuren ten aanzien van specifieke doelgroepen beter te laten functioneren. Er wordt een ondersteuningsprogramma opgesteld dat zich specifiek richt op management, staffunctionarissen, zorgcoördinatoren, trajectbegeleiders en docenten met specifieke onderwijszorgtaken. Thema's die daarbij in ieder geval aan de orde komen, zijn intake en assessment, maatwerktrajecten vmbo-mbo (ook in samenwerking met gemeenten en UWV), kwaliteitsontwikkeling van de zorgstructuur, incorporatie van externe expertise in het primair proces, effectieve bedrijfsvoering in de zorg en begeleiding, efficiency in investeringen in zorg.

Vso

Ook in het nieuwe stelsel passend onderwijs blijft het speciaal onderwijs bestaan. Voor ieder kind moet een passende plek worden gevonden; als het kan in het regulier onderwijs, maar anders in het speciaal onderwijs. Om de kwaliteit van het speciaal onderwijs verder te verbeteren, is naast het wetsvoorstel voor passend onderwijs ook een wetsvoorstel ingediend om de kwaliteit van het speciaal onderwijs te verbeteren.

2.2 Het actieplan 'Focus op Vakmanschap 2011-2015'

Met het actieplan 'Focus op Vakmanschap 2011-2015' wil de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de opleiding van ondernemende vakmensen versterken. In haar brief aan de Tweede Kamer (d.d. 16 februari 2011) zijn daarvoor de volgende doelen voor het mbo geformuleerd:

- In het mbo ligt de focus op goed, initieel beroepsonderwijs voor jongeren. Een diploma dat een solide basis biedt voor werk of doorstroom naar een hoger opleidingsniveau is het belangrijkste doel. Mbo-instellingen leveren ieder een aandeel in het terugdringen van het aantal voortijdig schoolverlaters tot 25.000 in 2016. Het kabinet scheidt de randvoorwaarden door de complexiteit van het bve-stelsel te verminderen.
- De besturing en de bedrijfsvoering van alle instellingen zijn op orde. Leerlingen worden uitgedaagd een prestatie te leveren waarop ze trots kunnen zijn. Daarvoor ontvangen ze voldoende onderwijstijd, les van professionele docenten, degelijke onderwijsprogramma's en examens.
- Het beroepsonderwijs is competitief met het algemeen vormend onderwijs. De route naar vakmanschap wordt beter gewaardeerd door jongeren en ouders, hetgeen zich uit in een dikke zeven als rapportcijfer voor de instellingen door haar studenten.

Om de kwaliteit van het beroepsonderwijs te verhogen, wil de minister de opleidingen intensiveren en verkorten. Zo wordt de opleiding op mbo niveau 4 bijvoorbeeld ingekort van vier naar drie jaar. Daarnaast wordt de examinering verbeterd, onder meer door het beleid voor de doorlopende leerlijn

Nederlandse taal en rekenen voort te zetten, Engels tot een verplicht vak voor mbo niveau 4 te maken en een kwaliteitskeurmerk voor examens te introduceren. Ten slotte wordt er ingezet op verdere professionalisering van de docenten.

In het actieplan stelt de minister verder voor om het aantal kwalificaties en opleidingen te verminderen. De komende drie jaar wordt daarom de kwalificatiestructuur herzien en vereenvoudigd. In 2014-2015 moet de herziene kwalificatiestructuur de basis vormen voor de opleidingen die door het mbo verzorgd worden en voor de examens. Van de mbo-instellingen wordt bovendien verlangd dat zij werk maken van een doelmatig aanbod aan beroepsopleidingen op regionaal niveau.

Om een en ander te ondersteunen, wordt het bve-stelsel vereenvoudigd. Daartoe wordt onder meer de drempelloze instroom van studenten zonder diploma beperkt tot de entreeopleiding (niveau 1). Specifiek van belang voor de doelgroep van de scholingsregeling is ook dat in het actieplan de entreeopleiding wordt geïntroduceerd. Niveau-1-opleidingen worden apart van de niveau-2-4-opleidingen gepositioneerd en omgevormd tot entreeopleidingen. Een entreeopleiding is gericht op het behalen van een diploma dat toegang biedt tot vervolgonderwijs, maar kan ook leiden tot uitstroom naar de arbeidsmarkt. Deze uitstroom naar werk wordt als voortijdig schoolverlaten gekwalificeerd. De RMC-functie verricht geen inspanningen meer om deze jongeren naar een startkwalificatie te leiden. Studenten die zich aanmelden voor een entreeopleiding worden beter voorgesorteerd: in de wet wordt vastgelegd dat entreeopleidingen uitsluitend toegankelijk zijn voor studenten die niet aan de toelatingseisen voor mbo-2, mbo-3 of mbo-4 voldoen en die niet meer tot de doelgroep van het vo behoren (dat wil zeggen: volledig leerplichtig zijn). Entreeopleidingen zijn evenmin toegankelijk voor studenten met veel problemen die wel aan de toelatingseisen voor de niveaus vanaf mbo-2 voldoen; zij kunnen tijdelijk worden opgevangen en begeleid in een plusvoorziening.

Het mbo werkt aan een nieuwe intakeprocedure voor de entreeopleidingen om helder te krijgen of de kandidaat-student voldoende geëquipeerd is om de vereiste kwalificaties binnen de opleiding te behalen en tegelijkertijd een beeld te krijgen van de ondersteuning en begeleiding die de kandidaat-student nodig heeft. Binnen vier maanden na het begin van de entreeopleiding volgt hierover een bindend studieadvies. Wanneer de school aantoonbaar vanuit het ondersteuningsplan de vereiste ondersteuning niet kan waarborgen, kan een student op basis van 'onevenredige belasting' worden afgewezen.

2.3 Wet kwaliteit vso

Het doel van de Wet kwaliteit vso, dit is een wijziging van de Wet op de Expertisecentra, is om ervoor te zorgen dat leerlingen vanuit het (voortgezet)

speciaal onderwijs zo mogelijk weer kunnen instromen in het gewone onderwijs of kunnen doorstromen naar een gewone vervolgopleiding. Het speciaal onderwijs blijft bestaan met een capaciteit voor ongeveer 70.000 leerlingen. Met dit wetsvoorstel wordt beoogd de kwaliteit van het speciaal onderwijs te verbeteren.

Opbrengstgericht werken

Het uitgangspunt van passend onderwijs is dat leerlingen zo veel mogelijk binnen het regulier onderwijs worden opgeleid. Toch zullen er altijd leerlingen zijn die zijn aangewezen op (voortgezet) speciaal onderwijs. Ook zij hebben recht op kwalitatief goed onderwijs dat aansluit bij hun capaciteiten. De Kwaliteitswet is vooral gericht op opbrengstgericht werken in het (voortgezet) speciaal onderwijs. Het doel hiervan is leerlingen een grotere kans bieden op maatschappelijke participatie na afloop van hun opleiding.

Ontwikkelingsprofielen

De Wet kwaliteit vso schrijft (v)so-scholen voor om een zogeheten ontwikkelingsperspectief van leerlingen vast te stellen. In dit document maakt de school duidelijk welke onderwijsdoelen voor de leerling kunnen worden gerealiseerd. Het geeft een inschatting van de ontwikkelingsmogelijkheden voor een bepaalde langere periode. Het ontwikkelingsperspectief biedt een handvat aan leraren om het onderwijs planmatig en doelgericht vorm te geven en is een geschikt instrument voor afstemming en communicatie tussen school, ouders en leerling. Over het ontwikkelingsperspectief wordt op overeenstemming gericht overleg gevoerd met de ouders van de leerling.

Het ontwikkelingsperspectief dient als basis voor een plan, waarin staat op welke manier wordt toegewerkt naar een voor het kind passend door- of uitstroomprofiel. Dat kan zijn: het halen van een diploma, uitstroom naar werk of arbeidsmatige dagbesteding. De bedoeling is dat de mogelijkheden van het kind optimaal worden benut.

Uitstroomprofielen

In het voortgezet speciaal onderwijs worden drie uitstroomprofielen ingericht, die op verschillende doelgroepen zijn afgestemd:

1. Vervolgonderwijs: een leerling wordt zodanig opgeleid dat hij terug kan keren naar regulier onderwijs of een succesvolle overstap kan maken naar regulier vervolgonderwijs op mbo-, hbo- of wo-niveau. Hierin bestaat de mogelijkheid om leerlingen binnen het vso op te leiden voor een vmbo-, havo- of vwo-diploma, voor certificaten op vo-niveau, voor een AKA-diploma en mbo-diploma op niveau 1.
2. Arbeidstoeleiding: een leerling wordt succesvol naar de arbeidsmarkt toe geleid, indien mogelijk met een duurzaam arbeidscontract. Vso-scholen krijgen een inspanningsverplichting om leerlingen naar werk te begeleiden.
3. Dagbesteding: een leerling wordt zo goed mogelijk voorbereid op vormen van dagbesteding.

Stages worden verplicht in het uitstroomprofiel arbeidsmarkt en scholen mogen onder strikte voorwaarden ook zelf examens afnemen.

2.4 De nWajong 2010

In de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (nWajong) staat het recht op arbeidsondersteuning voor jongeren met een arbeidsbeperking centraal. Deze wet is ingegaan per 1 januari 2010. Tot die tijd gold de 'oude' wet, de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten.

Met de nWajong wil de overheid jongeren met een beperking maximaal ondersteunen bij het vinden en behouden van een baan bij een reguliere werkgever. Een belangrijk middel om dit te bereiken, is het opstellen van een individueel participatieplan. Hierin staan de arbeidsmogelijkheden van de jonggehandicapte en welke ondersteuning hij of zij daarvoor nodig heeft. Als de jongere kan werken, wordt samen met een arbeidsdeskundige van UWV een participatieplan gemaakt en wordt de jongere zo nodig ondersteund bij het vinden en behouden van werk.

Als een jonggehandicapte om medische of arbeidskundige redenen geen perspectief op een gewone baan heeft, ook niet met ondersteuning, heeft hij of zij recht op een Wajong-uitkering ter hoogte van 75 procent van het wettelijk minimumloon.

Een jonggehandicapte die naar school gaat of studeert, kan, naast eventuele studiefinanciering, een inkomensondersteuning krijgen van 25 procent van het wettelijk minimumloon. Daarnaast mag de jongere maximaal 25 procent van het minimumloon bijverdienen zonder gevolgen voor de uitkering.

Jongeren met een beperking die gaan werken, kunnen ook verschillende vormen van ondersteuning krijgen. UWV kan de jongere zelf of de werkgever een vergoeding geven voor aanpassingen van de werkplek of andere voorzieningen waaronder aangepast vervoer naar het werk. Wanneer een jongere begeleiding op het werk nodig heeft, kan er een jobcoach worden ingezet die een individueel trainingsprogramma of inwerkprogramma en/of begeleiding op de werkvloer kan bieden. Wanneer een jonggehandicapte niet volledig productief kan zijn, kan de werkgever onder bepaalde voorwaarden recht op loondispensatie krijgen. De werkgever hoeft dan niet het volledige loon te betalen. De werknemer heeft dan recht op een aanvullende uitkering.

Tot slot zijn er vanuit de overheid allerlei campagnes en programma's om werkgevers te stimuleren mensen met een beperking aan te nemen. Voorbeelden zijn is de campagne IK KAN en de pilot Werken naar Vermogen 'Meer werkplekken voor werkgevers'. In steeds meer cao's maken werkgevers- en werknemersorganisaties afspraken over het aannemen van

jonggehandicapten. Het aantal jonggehandicapten dat bij een reguliere werkgever werkt, is in de afgelopen jaren ook gestaag toegenomen.

Wet werken naar vermogen

Het kabinet-Rutte heeft in het voorjaar van 2012 de wetsvoorstel Werken naar Vermogen ingediend bij de Tweede Kamer. Met de Wet werken naar vermogen wilde het kabinet meer mensen met een (gedeeltelijke) arbeidsbeperking aan het werk helpen. Het wetsvoorstel is echter op 5 juni 2012 controversieel verklaard. Dat betekent dat dit onderwerp deze kabinetsperiode niet meer wordt behandeld door de Tweede Kamer. Na de verkiezingen is het aan het volgende kabinet om te beslissen of de Wet werken naar vermogen of onderdelen daarvan alsnog ingevoerd worden.

Als het wetsvoorstel wel was aangenomen, zou dit per 2013 de volgende veranderingen betekend hebben:

- Gemeenten zouden volgens het voorstel verantwoordelijk worden voor de uitvoering van de Wwnv. Gemeenten zouden daarmee ook verantwoordelijk worden voor de re-integratie van de nieuwe instroom van jonggehandicapten met arbeidsmogelijkheden. UWV zou verantwoordelijk blijven voor de re-integratie van het zittend bestand van personen met een Wajong-uitkering.
- Het gemeentelijke budget voor re-integratie zou worden samengevoegd met het budget voor de uitvoering van de WSW. Dit moest gemeenten meer vrijheid geven om dat budget naar eigen inzicht te besteden en maatwerk te leveren.
- De Wwnv bood met loondispensatie de mogelijkheid werkgevers extra te stimuleren om mensen met een arbeidsbeperking in dienst te nemen. Loondispensatie betekent dat een werkgever onder voorwaarden toestemming krijgt om minder dan het wettelijk minimumloon te betalen. De gemeente vult het inkomen van de werknemer dan aan tot maximaal het wettelijk minimumloon.
- De toegang tot de WSW zou per 1 januari 2013 zijn beperkt tot mensen die alleen kunnen werken in een beschutte omgeving. Op termijn waren daardoor veel minder WSW-plekken nodig. Voor de overgang van bedrijven in de sociale werkvoorziening naar de nieuwe situatie was 400 miljoen euro uitgetrokken.
- Voor jonggehandicapten die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn – en dus geen mogelijkheden hebben om te werken – bleef de Wet Wajong bestaan.

3 UITKOMSTEN GROEPSGESPREKKEN: TOEGANG TOT MBO

In dit hoofdstuk beschrijven we de gevolgen die de deelnemers aan de groeps gesprekken verwachten van de beleidsontwikkelingen op het terrein van onderwijs, zorg en arbeid voor de toegang tot het middelbaar beroeps-onderwijs van jongeren met een beperking.⁸ De beleidsontwikkelingen die door de deelnemers aan de groeps gesprekken zijn genoemd, zijn de Wet passend onderwijs, het Actieplan Focus op Vakmanschap, de Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten, de voorgenomen decentralisatie van de jeugdzorg en de Wet kwaliteit vso.

In paragraaf 3.1 komen de ontwikkelingen aan bod in het voortgezet onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs, dus de onderwijsroutes voorafgaand aan het mbo. Paragraaf 3.2 gaat over de ontwikkelingen die van invloed zijn op de toegang tot het mbo voor jongeren met een beperking, en paragraaf 3.3 gaat over de ontwikkelingen binnen het mbo die van invloed zijn op de mogelijkheden van het mbo om jongeren met een beperking op te leiden en een diploma te laten halen. Paragraaf 3.4, ten slotte, behandelt de samenwerking tussen het mbo en de (jeugd)zorg.

3.1 Het voortraject: voortgezet (speciaal) onderwijs

De deelnemers aan de groeps gesprekken verwachten dat er door de Wet passend onderwijs meer leerlingen het reguliere voortgezet onderwijs zullen gaan volgen in plaats van het vso. Zij denken echter dat het vso voor deze leerlingen vaak een betere voorbereiding op het mbo is. Verder verwachten zij dat er door de Wet kwaliteit vso meer vso-leerlingen zullen uitstromen naar werk en/of een mbo-diploma op AKA-niveau of niveau 1 kunnen halen. In deze paragraaf worden deze verwachtingen verder toegelicht.

Meer leerlingen naar regulier vo

Binnen de samenwerkingsverbanden van scholen in het voortgezet onderwijs zullen, vanwege de budgettaire verantwoordelijkheid van deze samenwerkingsverbanden, naar de mening van de deelnemers meer leerlingen binnen het reguliere onderwijs een diplomagericht traject volgen en dus minder leerlingen dit traject binnen het speciaal onderwijs doorlopen. Deze reguliere, voornamelijk theoretische trajecten, kunnen volgens de deelnemers vaak succesvol worden afgesloten, waarna een vervolgopleiding (onder meer een

---

⁸ Bij de vier groeps gesprekken waren vertegenwoordigers aanwezig van roc's, vso-scholen, UWV, gemeenten en de RMC. In twee groeps gesprekken participeerden ook vertegenwoordigers van de scholingsinstellingen die de subsidieregeling uitvoeren. De deelnemers aan de groeps gesprekken vertegenwoordigden het brede scala aan partijen dat betrokken is bij de onderwijs- en arbeidsmarkttoeleiding van jongeren met een beperking. De deelnemers beschikten vrijwel allen over een jarenlange ervaring in onderwijs en/of arbeidstoeleiding.

mbo-opleiding) een logische stap is. Een beroepsgericht traject, zoals het mbo, vraagt om andere competenties dan een theoretisch gericht traject en de doorsnee reguliere vo-instelling besteedt, volgens de deelnemers, vrijwel geen aandacht aan de beroepskeuze van hun leerlingen. Dit heeft risico's voor een succesvolle afsluiting met een diploma op mbo niveau, aldus de deelnemers.

Binnen het vso is hierover, volgens de deelnemers aan de groepsgesprekken, meer kennis beschikbaar en kan ook al worden toegewerkt naar de vervolgopleiding en de hiervoor geldende vereisten. Door de Wet passend onderwijs zullen minder leerlingen binnen het vso terecht komen, en dus direct in het mbo-onderwijs instromen. De deelnemers zien daarom risico's van verkeerde studiekeuze en onvoldoende voorbereiding op het beroepsgerichte traject, waardoor de kans op uitval stijgt.

Uitstroom vanuit vso naar werk en mbo-diploma's niveau 1

De deelnemers aan de groepsbijeenkomsten verwachten dat er als gevolg van de Wet kwaliteit vso meer vso-leerlingen direct uitstromen naar werk en/of een AKA-diploma dan wel een diploma op niveau 1 halen. De deelnemers aan de groepsgesprekken wijzen er overigens op dat er op dit moment al enkele vso-scholen zijn die, in samenwerking met het mbo, leerlingen op mbo niveau 2 opleiden tot een startkwalificatie.⁹

3.2 Toegang tot het mbo

De deelnemers aan de groepsbijeenkomsten zien een combinatie van ontwikkelingen die ervoor gaat zorgen dat het moeilijk wordt voor jongeren met een beperking om toegelaten te worden tot het mbo: de introductie van de entreeopleidingen en daaraan verbonden intakeprocedures, de mogelijkheid voor mbo-instellingen om studenten te weigeren als de belasting voor de instelling onevenredig is en de malusregeling met betrekking tot voortijdig schoolverlaters.

Intakeprocedures entreeopleidingen

Het mbo werkt aan een nieuwe intakeprocedure voor de entreeopleidingen om helder te krijgen of de kandidaat-student voldoende geëquipeerd is om de vereiste kwalificaties binnen de opleiding te behalen en tegelijkertijd een beeld te krijgen van de ondersteuning en begeleiding die de kandidaat-student nodig heeft. Binnen vier maanden na het begin van de entreeopleiding volgt hierover een bindend studieadvies. Wanneer de school aantoonbaar vanuit het ondersteuningsplan de vereiste ondersteuning niet kan waarborgen, kan een student op basis van 'onevenredige belasting' worden afgewezen.

---

⁹ Na aanvaarding van de Wet kwaliteit vso is dit overigens niet meer mogelijk, alleen binnen het profiel vervolgonderwijs is het dan nog mogelijk om binnen de vmbo-opleiding een assistentopleiding aan te bieden (al dan niet in symbiose met de mbo-instelling).

Eisen voor rekenen en taal

De entreeopleiding is op de eerste plaats bedoeld als voorbereiding op de arbeidsmarkt als een startkwalificatie niet haalbaar is. De entreeopleidingen kunnen ook dienen als opstap naar een vervolgopleiding op niveau 2. Een van de eindcriteria van de entreeopleidingen vormt echter een reken- en taalniveau 2f. Dat is een niveau vergelijkbaar met de examennorm van het vmbo.

De deelnemers aan de groepsgesprekken wijzen erop dat een groot deel van de jongeren uit het vso¹⁰ niet in staat is dit eindniveau te halen. Deze jongeren halen de eindtermen van de entreeopleiding niet en worden daarom niet toegelaten tot niveau 2, het niveau van de startkwalificatie. Deze eindtermen voor taal en rekenen, aldus de deelnemers, geven echter geen indicatie in hoeverre de jongeren in staat zijn om beroepsgerichte certificaten op niveau 2, 3 en wellicht niveau 4 te halen.

Jongeren zonder vo-diploma

Jongeren die, bijvoorbeeld als gevolg van hun stoornis in het autisme-spectrum, uitvallen in het reguliere voortgezet onderwijs zonder een diploma te behalen, kunnen, aldus de deelnemers aan de groepsgesprekken, alleen terecht binnen de entreeopleidingen. De deelnemers wijzen er daarbij op dat de match tussen het niveau van deze entreeopleiding en het niveau van de uitgevallen havist met vier jaar opleiding klein is. In de oude situatie kunnen studenten met een overgangsbewijs naar havo 4 rechtstreeks naar niveau 3 en 4 van het mbo. De deelnemers denken dat dit in de toekomst moeilijker wordt. Echter, jongeren zonder diploma die in principe voldoende bagage hebben om een mbo 2, 3 of 4-diploma te halen, kunnen, mits de instelling dat ook zo ziet, ook in de toekomst door middel van een toelatingstoets tot de opleiding worden toegelaten. Zij hoeven niet per se te worden geplaatst in de entreeopleiding.

Wet passend onderwijs: introductie centraal onderwijsondersteuningsprofiel
Mbo-scholen zijn straks op basis van de Wet passend onderwijs verplicht op centraal niveau een onderwijsondersteuningsprofiel op te stellen. In dit profiel beschrijft de school (globaal) welke zorg zij aan (specifieke groepen) studenten kan bieden. De onderwijsondersteuningsprofielen zijn toetsbaar bij de Commissie Gelijke Behandeling. Als een kandidaat-student die wettelijk gezien recht heeft op toelating omdat wordt voldaan aan de vooropleidingseisen, meer zorg nodig heeft dan de school in het onderwijsondersteuningsprofiel heeft vastgelegd, kan de mbo-instelling deze student weigeren als belasting voor de instelling onevenredig is. De deelnemers aan de groepsgesprekken vrezen dat de mogelijkheid tot weigering, mede in combinatie met de hierna beschreven malusregeling, zorgt

---

¹⁰ Dit geldt eveneens voor leerlingen uit het praktijkonderwijs. Deze worden niet meegenomen, omdat de doelgroep voor de scholingssubsidieregeling de doelgroep is die in potentie een diploma kan halen, maar dat vanwege ernstige of zeer ernstige scholingsbelemmeringen niet kan waarmaken.

voor een kleinere kans tot toegang tot het mbo-onderwijs voor jongeren met beperkingen.

Nieuwe bonusregeling voor vroegtijdige schoolverlaters

De deelnemers aan de groeps gesprekken gaven aan dat de regeling voor vroegtijdige schoolverlaters zal worden aangescherpt. In de praktijk betekent dit volgens de deelnemers dat mbo-instellingen, wanneer ze een bepaald percentage voortijdig schoolverlaters overschrijden, flinke financiële repercussies ontvangen.¹¹ De selectie aan de poort zal hierdoor, naar verwachting van de deelnemers, strenger worden.

3.3 Mogelijkheden mbo voor jongeren met beperking

De deelnemers aan de groepsbijeenkomsten zien een aantal ontwikkelingen die ervoor zorgen dat het voor jongeren met een beperking moeilijker zal worden om een mbo-opleiding met succes af te ronden. Passend onderwijs kan leiden tot minder ondersteuningsgeld per student met een beperking. Competentiegericht onderwijs en de verkorting van de studieduur stellen hogere eisen aan studenten waar jongeren met een beperking veelal moeilijker aan kunnen voldoen. De begrenzing van de mogelijkheid tot stapelen ten slotte kan het voor jongeren met een beperking moeilijker maken om via tussenstappen alsnog het mbo op een zo hoog mogelijk niveau af te ronden.

Einde leerlinggebonden financiering

Voor mbo-scholen met een relatief groot aantal studenten die ondersteuning nodig hebben (lees: studenten met leerlinggebonden financiering) kan het lumpsumbedrag dat ter beschikking komt, volgens deelnemers aan de groeps gesprekken, uiteindelijk minder bedragen dan de som van de bedragen die in de huidige situatie ter beschikking stonden van de individuele studenten met leerlinggebonden financiering.¹² De deelnemers verwachten dat deze mbo-scholen hierdoor gemiddeld minder ondersteuning per student kunnen bieden.

De deelnemers aan de groeps gesprekken wijzen erop dat het tegelijkertijd zo is dat de studenten die extra ondersteuning nodig hebben en die niet in aanmerking komen voor een lgf-indicatie of dit niet hebben aangevraagd, nu ook in aanmerking kunnen komen voor begeleiding en ondersteuning. Het totaal aantal studenten waarvoor het beschikbare zorgbudget kan worden ingezet is, aldus de deelnemers, groter omdat studenten waarvoor voorheen geen lgf beschikbaar was aanspraak kunnen maken op de ondersteuning.

---

¹¹ Dit wil zeggen dat de scholen geen bonus krijgen als ze het streefpercentage niet halen.

¹² De lgf-middelen worden bevroren op het niveau van 1 augustus 2014 en daarna naar rato verdeeld over de instellingen. Volgens OCW betekent dat hooguit dat kleinere instellingen met veel studenten met een beperking er mogelijk (iets) op achteruitgaan.

Einde specialistenopleidingen

De deelnemers aan de groepsgesprekken wijzen erop dat in het kader van 'Focus op Vakmanschap' het aantal kwalificaties wordt verminderd en dat tegelijkertijd, met de invoering van het competentiegerichte onderwijs, de diplomatrajecten steeds breder zijn geworden en steeds meer competenties worden gevraagd binnen een bepaalde beroepsrichting. Zo vormen leidinggevende competenties een standaardonderdeel van de opleidingen op niveau 4 van het mbo. De deelnemers aan de groepsgesprekken geven aan dat voor een groot aantal jongeren met autisme deze competenties juist een grote drempel zijn om hun opleiding met een diploma af te sluiten. De mogelijkheid om specialist te worden (bijvoorbeeld ICT-specialist) bestaat volgens de deelnemers aan de groepsgesprekken niet meer binnen het mbo.¹³ Voor de doelgroep, jongeren met autisme, zou het daarom volgens de deelnemers moeilijker worden om een mbo-opleiding met een diploma op eigen niveau af te sluiten. Voor de mbo-instelling vormt dit, volgens de deelnemers, geen probleem, omdat deze student dan nog altijd een diploma op niveau 2 of mogelijk niveau 3 kan behalen, waarmee er geen sprake is van voortijdige schooluitval.

Een bijkomend probleem bij deze brede mbo-opleidingen, volgens de deelnemers aan de groepsgesprekken, is dat het niet kunnen voldoen aan de benodigde competenties pas in het laatste stadium van de opleiding, tijdens de stage, duidelijk wordt. Het gevolg daarvan is, aldus de deelnemers, dat de betreffende studenten pas uitvallen kort voordat ze hun diploma zouden halen. De nieuwe maatregelen en beleidsvoornemens zorgen volgens de deelnemers aan de groepsgesprekken niet voor een verandering in deze situatie.

Verkorting beroepsgerichte traject: meer uitval

De deelnemers aan de groepsgesprekken wijzen erop dat als gevolg van 'Focus op vakmanschap' de studieduur binnen het mbo wordt verkort. Dit gaat in het eerste jaar gepaard met een intensivering van het aantal begeleide onderwijsuren en een verlaging van het minimaal vereiste aantal beroepspraktijkvormende uren. De deelnemers aan de groepsgesprekken geven aan dat een groot deel van de jongeren afkomstig uit het vso momenteel strandt binnen het mbo vanwege de huidige massaliteit van het beroepsonderwijs. De deelnemers aan het groepsgesprek verwachten dat de kans op uitval stijgt, omdat nu niet alleen de massaliteit een belemmerende factor is, maar ook de intensivering van het onderwijsprogramma.

---

¹³ OCW merkt hierover op dat de "specialistenopleidingen" als eenjarige specialisatie bovenop de beroepsopleiding op niveau 3 blijven bestaan.

*Wijzigingen in het stapelen van opleidingen*¹⁴

Een andere maatregel uit 'Focus op vakmanschap', die door de deelnemers aan de groepsgesprekken is genoemd, is dat een student die een mbo-opleiding met een diploma heeft afgesloten, zich pas weer kan inschrijven aan een mbo-instelling nadat hij of zij drie jaar uitgeschreven is geweest.

Volgens de deelnemers aan de groepsgesprekken wordt het hierdoor voor een deel van de jongeren met een beperking moeilijker om een mbo-diploma op hun eigen niveau te halen. Studenten met een stoornis in het autistisch spectrum die voldoende cognitieve capaciteiten en vaardigheden hebben om een mbo-3- of mbo-4-diploma te behalen, starten vaak op mbo niveau 2. Zij kiezen hiervoor, aldus de deelnemers, omdat ze meer dan gemiddeld begeleiding nodig hebben en dit op niveau 3 en 4 niet kan worden geboden. Op niveau 2 is meer begeleiding mogelijk en hebben deze studenten de tijd om te leren omgaan met de 'werkwijze' van het mbo. Een doorstroom naar niveau 3 of 4 na succesvolle afronding op niveau 2 is in de nieuwe situatie, aldus de deelnemers aan de groepsgesprekken, niet meer mogelijk. Direct starten op niveau 3 of 4 leidt volgens de deelnemers in veel gevallen tot uitval.

3.4 Samenwerking tussen mbo en (jeugd)zorg

School en zorg

Een deel van de jongeren die ondersteuning en begeleiding nodig hebben in het (beroeps)onderwijs, maakt eveneens gebruik van zorg van instellingen als Bureau Jeugdzorg, MEE of GGZ. Het belang van afstemming van de ondersteuning en begeleiding tussen de mbo-instelling en de zorginstelling(en) is essentieel voor het slagen van het mbo-traject en het vergroten van de kans op het vinden van werk, aldus de deelnemers aan de groepsdiscussies.

Gemeentelijke regie

De deelnemers aan de groepsgesprekken zijn van mening dat dit alleen kan wanneer vanuit alle samenwerkende partijen een op de jongere gerichte benadering wordt gekozen met een blik op de toekomst. Met de decentralisatie van de jeugdzorg worden gemeenten verantwoordelijk voor het budget en de inzet van de jeugdzorg. Veel gemeenten spelen in op de komende veranderingen door vanuit samenwerking en samenhang de zorg te organiseren. Daarbij is een groot aantal organisaties binnen een gemeente betrokken, waaronder alle organisaties die zorg in brede zin aanbieden aan de jongeren. De regierol op het terrein van jeugdzorg komt door de decentralisatie in handen van één partij te liggen, namelijk de gemeente. Dit

---

¹⁴ Het wetsvoorstel met de in deze alinea genoemde maatregelen is nog niet door het parlement aangenomen. Het gaat om de volgende maatregelen. De opleiding van een student wordt gedurende zes jaar (aflopend) bekostigd. Alleen de diplomabekostiging is anders geregeld. Voor een student die een diploma heeft behaald, niet meer wil doorleren, en die zich na drie jaar weer inschrijft, krijgt de instelling volledige bekostiging. OCW geeft aan dat doorstroom van gehandicapten van niveau 2 naar niveau 3 of 4 ook in de nieuwe situatie mogelijk blijft.

moet leiden tot een effectievere en efficiëntere inzet van middelen met als uiteindelijk doel een optimale (arbeids)participatie van (jonge) burgers.

Organisatiebelangen versus belangen van jongeren

De deelnemers zien de decentralisatie van de jeugdzorg als een kans. De jeugdzorg kan door de decentralisatie samenhangender worden ingezet. Tegelijkertijd is een deel van de deelnemers aan de groepsgesprekken bang dat ook in de nieuwe situatie de organisatiebelangen van de verschillende instellingen blijven conflicteren met de belangen van de jongeren met een zorgbehoefte. De organisatiebelangen, dat wil zeggen het voortbestaan van de organisatie en het behoud van werk, staan, aldus de deelnemers aan de groepsgesprekken, een optimale voorbereiding van individuele jongeren op de toekomstige (arbeidsmarkt)situatie vaak in de weg.

3.5 Conclusie

De deelnemers aan de groepsgesprekken zien de volgende risico's voor jongeren met een beperking:

- Zij zien het risico toenemen dat jongeren met een beperking niet worden toegelaten tot het mbo, doordat mbo-instellingen om verschillende redenen strenger zullen selecteren aan de poort.
- Verder verwachten zij dat het risico zal toenemen dat jongeren met een beperking die wel zijn toegelaten tot het mbo, voortijdig uitvallen uit het mbo.
- Tot slot denken zij dat het risico zal toenemen dat jongeren met een beperking minder goed zijn voorbereid op het mbo, doordat ze vaker het reguliere voortgezet onderwijs gaan volgen in plaats van het vso.

Daar tegenover verwachten zij dat:

- De jongeren die de vso-route (kunnen) nemen vaker direct aan het werk worden geholpen of een mbo-diploma op niveau 1 halen.

4 UITKOMSTEN GROEPSGESPREKKEN: GEVOLGEN SUBSIDIEREGELING

4.1 Gevolgen voor omvang en aard van de doelgroep

In deze paragraaf gaat in op de vraag welke gevolgen de deelnemers aan de groeps gesprekken verwachten van de beleidsontwikkelingen voor de omvang en aard van de doelgroep van de subsidieregeling.

De potentiële doelgroep van de subsidieregeling wordt groter

De verwachting van de deelnemers aan de groeps gesprekken is dat de doelgroep die geen diploma haalt in het mbo vanwege ernstige scholingsbelemmeringen groter zal worden. De toekomstige ontwikkelingen bevatten volgens hen een groot aantal prikkels voor mbo-instellingen om de selectie aan de poort en in de eerste vier maanden zorgvuldig uit te voeren teneinde te voorkomen dat studenten worden toegelaten die mogelijk tijdens de mbo-opleiding gaan uitvallen. Dit betekent dat de groep potentiële klasse-2-jongeren zal groeien. Ook voor klasse-3-jongeren zal de situatie er niet beter op worden.

Daarnaast verwachten de deelnemers aan de groeps gesprekken dat een groep studenten die geen Wajong-uitkering heeft, maar gelet op de aanwezige belemmeringen in feite tot de doelgroep van de subsidieregeling zou moeten behoren, eveneens in grotere getale zonder startkwalificatie gaat uitvallen.

Ook nieuwe kansen

De deelnemers aan de groepsbijeenkomsten zien echter ook een aantal (nieuwe) mogelijkheden die als alternatief voor een deel van de huidige doelgroep van de subsidieregeling ingezet kunnen worden.

Mogelijkheden voor mbo-instellingen

Op de eerste plaats wijzen de groepsdeelnemers op de mogelijkheden om met de lumpsumfinanciering van OCW aangevuld met andere middelen, zoals uit zorgbudgetten, voor specifieke groepen studenten met een beperking een opleiding binnen het reguliere mbo mogelijk te maken. Een goed voorbeeld hiervan zijn de structuurklassen. In de structuurklassen van het Albeda College worden maximaal twaalf studenten met een autismespectrumstoornis opgeleid op mbo niveau 2 en 3 voor ICT-functies. Deze studenten hebben een eigen klaslokaal en drie vaste docenten. Binnen het klaslokaal hebben de studenten een eigen, vaste plek en bureau. Het rooster is heel eenvoudig. Bij de structuurklassen is een zorginstelling betrokken die het vak 'leren, loopbaan en burgerschap' verzorgt: plannen, leren leren, solliciteren, bedrijfsleven, politiek. De voorbereiding op de stage is inhoudelijk niet heel anders dan bij reguliere studenten, maar er wordt eerder mee begonnen en is intensiever. Tijdens de stage wordt, naast de begeleiding door de stagebegeleider, extra begeleiding gegeven door een ambulante begeleider. Er

is één ambulant begeleider voor de 24 studenten van de twee structuurklassen, die wordt gefinancierd uit de samengevoegde rugzakjes van de afzonderlijke studenten. De ambulant begeleider geeft intensieve begeleiding op de werkplek, met name gericht op de sociale vaardigheden, die meer een knelpunt zijn voor jongeren met een autismespectrumstoornis dan de cognitieve vaardigheden.

Daarnaast merken de deelnemers vanuit het mbo op dat zij binnen het contractonderwijs mbo mogelijkheden zien om met een van tevoren overeengekomen budget, de klasse-2-deelnemers op een adequate wijze naar een mbo-diploma toe te leiden en via de 'stageweg' naar arbeid te begeleiden. Zij geven wel aan dat de reguliere middelen voor scholing hiervoor niet toereikend zijn. Aanvullende middelen vanuit bijvoorbeeld de subsidieregeling bieden hun deze mogelijkheid. Arcus is een voorbeeld die op deze wijze OCW-middelen combineert met middelen uit de subsidieregeling.

Mogelijkheden voor vso-scholen

De deelnemers aan de groeps gesprekken verwachten dat binnen het vso de mogelijkheden om leerlingen een mbo-diploma te laten halen, zullen toenemen. De Wet kwaliteit vso stimuleert vso-scholen om de kwaliteit van het onderwijs te vergroten en zo mogelijk toe te werken naar een mbo-diploma op niveau 1 (waaronder AKA). Daarnaast zijn er nu ook al vso-scholen die in samenwerking met het mbo leerlingen opleiden op mbo niveau 2.¹⁵

Ook de mogelijkheden voor vso-scholen om leerlingen direct toe te leiden naar werk worden volgens de deelnemers groter via bestaande initiatieven als Boris en als gevolg van de Wet kwaliteit vso.

De Kapstok is een voorbeeld van een vso-school die de subsidieregeling gebruikt voor aanvullende middelen om vso-leerlingen op te leiden op mbo niveau 1 en 2 en hen toe te leiden naar werk.

Plusvoorzieningen

Naar aanleiding van een advies van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) zijn vanaf het schooljaar 2009-2010 middelen beschikbaar gesteld voor de zogenaamde 'plusvoorzieningen'.¹⁶ Plusvoorzieningen in het mbo zijn er vooral op gericht om 'overbelaste' jongeren in staat te stellen alsnog een diploma te halen. De plusmiddelen bieden, volgens de deelnemers aan de groepsbijeenkomsten, mogelijkheden voor de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie om een deel van de doelgroep van de subsidieregeling te bedienen. De Regionale Meld- en Coördinatiefunctie kan, ter voorkoming van vroegtijdig schoolverlaten, eventueel gebruikmaken van plusvoorzieningen: een gecombineerd programma van

---

¹⁵ Met de invoering van de Wet kwaliteit vso behoort dit niet meer tot de mogelijkheden.

¹⁶ Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) (2009). *Vertrouwen in de school: over de uitval van overbelaste jongeren*. Den Haag: WRR.

onderwijs leidend naar het behalen van een startkwalificatie, zorg, hulpverlening en waar nodig arbeidstoeleiding. Dit programma wordt aangeboden aan 'overbelaste' jongeren tot 23 jaar, die zodanig ernstige problemen ondervinden op het gebied van financiën, gezondheid, huisvesting, sociale omgeving of maatschappelijk functioneren dat zij de onderwijsinstelling zonder diploma dreigen te verlaten.

De vm2-lijn

Tot slot wijzen de groepsdeelnemers op een andere mogelijkheid waar studenten die dreigen uit te vallen in het mbo gebruik van kunnen maken, namelijk de vm2-lijn. Het betreft een experiment met een geïntegreerde beroepsopleiding van vmbo en mbo2. De kandidaten van het vm2 krijgen op één locatie les, met één pedagogisch-didactische aanpak, met een zelfde team vmbo- en mbo-docenten. Het vm2-traject is erop gericht om studenten in een veilige omgeving een startkwalificatie te laten halen. Daarmee wordt de kans op voortijdig schooluitval verkleind.

De experimenten vm2 lijken voor een deel van de doelgroep eveneens een alternatief te vormen. Deze zijn deels ingericht voor studenten die extra begeleiding nodig hebben en die mogelijk overkomen met de doelgroep in een van de klassen van de scholingsregeling. Hier kan echter geen zekerheid over worden geboden. De doorlopende leerlijn die hierdoor ontstaat, wordt door de deelnemers aan de groepsgesprekken expliciet genoemd als een positieve ontwikkeling voor de student.

Geen alternatieven voor klasse-3-doelgroep

Er komen vanuit de deelnemers aan de groepsgesprekken geen signalen dat via deze alternatieve wegen ook klasse-3-jongeren adequaat ondersteund kunnen worden. Daarvoor is volgens de deelnemers de problematiek van deze jongeren te groot.

Conclusie

Samenvattend verwachten de deelnemers dat het aantal jongeren dat niet wordt toegelaten tot het mbo en het aantal jongeren dat tijdens de opleiding uitvalt, zullen toenemen. Tegelijkertijd verwachten de deelnemers ook dat het aanbod voor scholing en begeleiding richting arbeid voor potentiële klasse-2-jongeren door de huidige ontwikkelingen eveneens zal toenemen. Voor de klasse-3-jongeren is en komt er volgens de deelnemers aan de groepsgesprekken, geen alternatief.

4.2 Gevolgen voor plaatsingsmogelijkheden deelnemers

Deze paragraaf gaat over de vraag welke gevolgen de deelnemers aan de groepsgesprekken verwachten van de beleidsontwikkelingen voor de plaatsingsmogelijkheden van de doelgroep van de subsidieregeling.

Meer plaatsingsmogelijkheden voor uitvallers

De intensievere samenwerking met het bedrijfsleven die binnen het vso, binnen de plusvoorzieningen en naar verwachting ook binnen de entreeopleidingen zal moeten worden gerealiseerd, zal naar verwachting van de deelnemers aan de groepsgesprekken mogelijk leiden tot meer plaatsingsmogelijkheden op de arbeidsmarkt. In alle gevallen is geen sprake van een resultaatverplichting als het over plaatsing in arbeid gaat. De deelnemers aan de groepsgesprekken vanuit de scholingsinstellingen die de subsidieregeling uitvoeren, zien hun eigen resultaatverplichting als een positieve incentive om duurzame arbeid voor hun jongeren te realiseren en streven vanuit dat perspectief ook naar een hoog plaatsingspercentage. De deelnemers aan de groepsgesprekken vanuit vso en mbo geven aan deze resultaatverplichting niet als zodanig te voelen, maar wel toe te werken naar duurzame arbeid.

Geen werk naar maximaal vermogen

De kans dat uitvallers werk vinden, wordt naar de verwachting van de deelnemers aan de groepsgesprekken weliswaar groter, alleen vragen de deelnemers zich af in hoeverre er door de arbeidstoeleiders wordt ingezet op het streven naar een maximale output als het gaat om het behalen van certificaten en diploma's. De groepsdeelnemers denken daarom dat deze plaatsingen veelal niet op het in potentie maximumvermogen van deze jongeren gerealiseerd zullen worden. En dat is wat binnen de huidige subsidieregeling wel als doelstelling geldt, omdat dit de kans op duurzame arbeid sterk vergroot.

4.3 Gevolgen voor meerwaarde uitvoerders subsidieregeling

In deze paragraaf geven we een antwoord op de vraag welke gevolgen de deelnemers aan de groepsgesprekken verwachten van de beleidsontwikkelingen voor de meerwaarde van de scholingsinstellingen die de subsidieregeling uitvoeren. De huidige meerwaarde van de scholingsinstellingen is, aldus de deelnemers aan de groepsgesprekken, de intensieve, integrale begeleiding die zij met de subsidieregeling kunnen bieden.

Meerwaarde: intensiteit van begeleiding

Volgens alle deelnemers aan de groepsgesprekken blijft er ook in de context van de voorgenomen beleidsontwikkelingen een groep studenten over die in staat is om een diploma te behalen, maar die niet opgevangen kan worden binnen de bestaande en nieuwe vormen van begeleiding en ondersteuning. De intensiteit van de begeleiding die de uitvoerders van de subsidieregeling kunnen bieden blijft daarom, volgens de deelnemers, een meerwaarde. Dit geldt volgens de deelnemers aan de groepsgesprekken in ieder geval voor de klasse-3-jongeren. De intensieve aandacht en begeleiding die deze jongeren nodig hebben, wordt volgens de deelnemers op dit moment en voor zover nu

te overzien in de toekomst alleen aangeboden binnen de huidige uitvoerders van de subsidieregeling.

Meerwaarde: integrale begeleiding

Eveneens constateren de deelnemers dat deze jongeren in alle gevallen te maken krijgen met een grote diversiteit aan regelingen en organisaties die hen willen ondersteunen en begeleiden bij het behalen van een diploma en het vinden van de weg naar werk. Het op één lijn krijgen van deze verschillende organisaties en het op elkaar afstemmen van de verschillende vormen van ondersteuning blijven daarom volgens de deelnemers ook in de toekomst moeilijk. Hierbij speelt ook het eigenbelang van deze organisaties een belemmerende rol in. En ten slotte biedt het de jongeren een aantal escapemogelijkheden om vooral nergens aan deel te nemen, aldus de deelnemers aan de groepsgesprekken. De integrale ondersteuning die de uitvoerders van de subsidieregeling bieden, blijft daarom volgens de groepsdeelnemers noodzakelijk. Binnen deze scholingsinstellingen liggen de ondersteuning en begeleiding volledig in één hand. Dit maakt het mogelijk om snel te schakelen, trajecten vanuit een integrale aanpak in te zetten en in samenhang te werken aan het behalen van een diploma en het vinden van werk.

4.4 Gevolgen voor eisen programma subsidieregeling

In deze paragraaf geven we een antwoord op de vraag wat volgens de deelnemers aan de groepsgesprekken de gevolgen zijn van de beleidsontwikkelingen voor de eisen die gesteld moeten worden aan de programma's van de uitvoerders van de subsidieregeling.

De meeste deelnemers aan de groepsgesprekken kennen inhoudelijk het scholingsprogramma van de uitvoerders van de subsidieregeling niet of niet goed. Zij kunnen daarom niet beoordelen of de eisen die er aan het programma gesteld worden, veranderd moeten worden. De deelnemers aan de groepsgesprekken vanuit de uitvoerders van de subsidieregeling zien geen reden en noodzaak om deze eisen aan te passen. Aan de groepsgesprekken namen alleen scholingsinstellingen deel die naast het onderwijs aan klasse-2-deelnemers ook onderwijs aan klasse-3-deelnemers verzorgen.

Geen mbo-opleidingen op niveau 1

De deelnemers aan de groepsgesprekken vinden het overigens niet meer nodig om binnen de subsidieregeling mbo-opleidingen op niveau 1 aan te bieden. De introductie van de entreeopleidingen, de mogelijkheid om binnen het vso de entreeopleiding te volgen, de plusvoorzieningen voor 'overbelaste' jongeren en andere mogelijkheden om een entreeopleiding af te ronden, gecombineerd met een toegenomen aandacht en inspanningsverplichting richting duurzame arbeid voor jongeren, lijken, volgens de groepsdeelnemers, afdoende om de jongeren die dit nodig hebben in de gelegenheid te stellen een van deze alternatieven te volgen. Het aanbieden van opleidingen op

niveau 1 lijkt daarmee van onvoldoende toegevoegde waarde binnen de uitvoering van de scholingssubsidieregeling.

4.5 Gevolgen voor samenwerking in de regio

In deze paragraaf geven we een antwoord op de vraag wat volgens de deelnemers aan de groepsgesprekken de gevolgen zijn van de beleidsontwikkelingen voor de regionale samenwerking tussen de uitvoerders van de subsidieregeling, mbo-instellingen, gemeenten en UWV.

Noodzaak tot verdergaande regionale samenwerking

De ontwikkelingen leiden tot meer uitval, aldus de deelnemers aan de groepsgesprekken, en dat moet zo veel mogelijk worden voorkomen. Daarom zien zij een toenemende noodzaak tot samenwerking tussen gemeenten, vso-, en mbo-instellingen. In de regio's waar de uitvoerders van de subsidieregeling gevestigd zijn, worden ook deze scholingsinstellingen genoemd als samenwerkingspartner om uitval te voorkomen.

Brede groep uitvallers

Vanuit de arbeidsdeskundigen van UWV die hebben deelgenomen aan de groepsgesprekken, wordt sterk bepleit om de afstand tussen de jongeren die uitvallen en de instroom binnen de REA-instituten te verkleinen. Naar hun mening is er sprake van een glijdende schaal van leerlingen die ondersteuning en begeleiding nodig hebben. Alleen het extreme uiteinde van de schaal komt in aanmerking voor een scholingstraject binnen de subsidieregeling, mits deze leerling ook een Wajong-uitkering ontvangt. Een groot deel van de leerlingen die uitvallen heeft weliswaar geen Wajong-uitkering, maar zou volgens de deelnemers van UWV in feite in klasse 2 van de subsidieregeling thuishoren en vanuit dat perspectief een vergelijkbare ondersteuning en begeleiding nodig hebben als diegenen die wel een Wajong-uitkering krijgen. Om deze brede groep uitvallers te kunnen helpen, is ook een brede regionale samenwerking nodig, aldus deze deelnemers.

Onduidelijkheden over verantwoordelijkheidsverdeling

Het is voor de deelnemers aan de groepsbijeenkomsten nog onduidelijk hoe, gezien de nieuwe ontwikkelingen, de verantwoordelijkheden aangaande deze brede groep uitvallers worden verdeeld over de verschillende betrokken organisaties. Wie wordt er verantwoordelijk voor de jongeren met een beperking die door de strengere intake niet wordt toegelaten tot het mbo? Wie is verantwoordelijk voor de jongere die in het laatste jaar van een mbo-opleiding uitvalt? Wie is verantwoordelijk voor de jongere die is aangewezen op de 'last-resort-voorziening'?

Onbekendheid subsidieregeling

Een aantal deelnemers vanuit de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie was niet op de hoogte van het bestaan van de scholingsregeling. Nu zij door de

groepsbijeenkomst meer hebben gehoord over de subsidieregeling, zien zij de inzet ervan als een vergroting van hun huidige aanbod.

Leerpunten voor samenwerking

De leerpunten met betrekking tot de regionale samenwerking die de groepsdeelnemers zien, hebben vooral betrekking op het verbeteren van de communicatie, het vastleggen van verantwoordelijkheden en het afspreken wie wat doet ten behoeve van de verschillende groepen jongeren. De meerwaarde die de uitvoerders van de subsidieregeling in de regio's kunnen hebben, is volgens de deelnemers de inzet van hun expertise om jongeren te leren omgaan met hun beperking en te voorkomen dat de jongeren 'voorzieningenclaimende verwendicapten' worden. De scholingsinstellingen hebben de mogelijkheid om scholing en arbeidstoeleiding te verzorgen voor die jongeren waarvoor geen aanbod is, nu niet en ook niet in de nabije toekomst.

Regie of coördinatie

Het 'vasthouden en begeleiden' van een individuele leerling vanuit één verantwoordelijke wordt door de deelnemers aan de groepsgesprekken als een belangrijk hulpmiddel gezien om leerlingen die uitvallen of dreigen uit te vallen, adequaat te ondersteunen. Zeker wanneer jongeren met een beperking niet worden toegelaten tot het mbo of uitvallen, is een dergelijke rol van belang voor het behalen van een diploma en duurzame plaatsing op de arbeidsmarkt, aldus de aanwezigen. Wie deze rol zou moeten invullen, daarover verschillen de meningen.

4.6 Gevolgen voor de subsidieregeling zelf

Deze paragraaf gaat in op de vraag wat volgens de deelnemers de gevolgen zijn van de ontwikkelingen in wet-, regelgeving en beleid voor de subsidieregeling zelf, voor zover de deelnemers aan de groepsgesprekken daar een beeld van hebben.

Bijna alle deelnemers aan de groepsgesprekken pleiten voor twee aanpassingen in de subsidieregeling: zorgen voor een landelijke dekking en het loslaten van de eis van een Wajonguitkering.¹⁷

Landelijke dekking

In alle regio's moet het mogelijk zijn om jongeren met ernstige scholingsbelemmeringen 'dichtbij' een scholingsaanbod en arbeidstoeleidingsaanbod te kunnen doen, aldus de algeheel gedeelde mening van de deelnemers van de groepsgesprekken. Er moet dus een landelijk dekkend aanbod komen van beroepsonderwijs en arbeidstoeleiding, zodat alle jongeren met een beperking, ongeacht hun woonplaats, goed bediend kunnen worden.

---

¹⁷ Het kan hier overigens ook gaan om het recht op ondersteuning in het kader van de Werkregeling van de nWajong. In principe kunnen jongeren namelijk aanspraak maken op de Werkregeling, zonder dat ze een uitkering hebben.

Loslaten eis Wajong

De subsidieregeling moet volgens de deelnemers aan de groepsbijeenkomsten worden losgekoppeld van het hebben van een Wajong-uitkering. Er is volgens de deelnemers een grote groep jongeren met ernstige scholingsbelemmeringen, maar zonder Wajong-uitkering, die nu niet wordt toegelaten tot de subsidieregeling omdat zij geen Wajonguitkering hebben. De deelnemers vinden dat deze Wajong-eis losgelaten moet worden, zodat ook jongeren zonder Wajong-uitkering, maar met ernstige scholingsbelemmeringen, worden toegelaten tot de subsidieregeling.

5 PERSPECTIEF SUBSIDIEREGELING

In dit hoofdstuk geven we op basis van de groepsgesprekken een antwoord op de onderzoeksvragen. Daarna gaan we in op het perspectief van de subsidieregeling op de middellange termijn binnen de context van de volgende beleidsontwikkelingen: de Wet passend onderwijs, het Actieplan Focus op Vakmanschap, de Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten, de voorgenomen decentralisatie van de jeugdzorg en de Wet kwaliteit vso.

5.1 Gevolgen ontwikkelingen voor subsidieregeling

In deze paragraaf beantwoorden wij, mede op basis van de uitkomsten van de groepsgesprekken, de onderzoeksvragen.

30. Wat zijn de mogelijke gevolgen van deze ontwikkelingen op de omvang van instroom in REA-instituten en de kenmerken en zwaarte van de instroom?

Met de Wet passend onderwijs krijgen scholen de plicht om alle jongeren die extra ondersteuning nodig hebben een passende onderwijsplek te bieden. Dit biedt het perspectief dat meer jongeren met een beperking binnen het mbo een startkwalificatie kunnen behalen. Daarnaast biedt de Wet kwaliteit vso het perspectief dat meer vso-leerlingen direct uitstromen naar werk en/of een diploma op niveau 1 (waaronder AKA) halen.

Wij zien echter ook een aantal risico's die ervoor kunnen zorgen dat de groep jongeren die geen diploma haalt in het mbo vanwege hun beperking groter zal worden. Enerzijds zien wij het risico dat het voor jongeren met een beperking moeilijker wordt om toegelaten te worden tot het mbo, doordat mbo-instellingen om verschillende redenen strenger zullen selecteren aan de poort. Anderzijds zien wij het risico dat jongeren die wel zijn toegelaten tot het mbo, vaker voortijdig uitvallen.

Tegenover deze risico's van een toename van het aantal voortijdig schooluitvallers met een beperking, zien wij ook diverse mogelijkheden die als alternatief voor een deel van de huidige doelgroep van de subsidieregeling ingezet kunnen worden. Deze alternatieven zijn in paragraaf 4.1 van dit rapport beschreven.

De combinatie van deze drie ontwikkelingen bepaalt de omvang van de doelgroep van de subsidieregeling. Er zijn nu te veel onzekerheden om te kunnen voorspellen hoe de omvang van de doelgroep zich zal ontwikkelen. Daarom hebben we verderop in dit hoofdstuk een aantal scenario's uitgewerkt.

31. Wat zijn de mogelijke gevolgen van deze ontwikkelingen op de plaatsingsmogelijkheden van de deelnemers op de arbeidsmarkt?

In de nieuwe wetgeving zijn verschillende maatregelen opgenomen om de aansluiting tussen enerzijds mbo en vso en anderzijds de arbeidsmarkt te verbeteren. Dit biedt perspectief op meer directe uitstroom van jongeren (met een beperking) vanuit het onderwijs naar de arbeidsmarkt. Daarnaast bieden de nieuwe Wajongwet en de plusvoorzieningen¹⁸ voor jongeren met een beperking die niet op eigen kracht een baan kunnen vinden extra ondersteuningsmogelijkheden om alsnog aan het werk te komen. Wij zien daarom, nadat de conjunctuur weer een opgaande lijn heeft gevonden, een vergroting van de kansen voor jongeren met een beperking op de arbeidsmarkt.

32. Wat zijn de mogelijke gevolgen van deze ontwikkelingen op de meerwaarde van de REA-instituten voor jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen?

De potentiële meerwaarde van de scholingsinstellingen die de subsidieregeling uitvoeren, is de intensieve en integrale begeleiding die zij kunnen bieden. Hoe breder de mbo-instellingen hun verantwoordelijkheid voor jongeren met een beperking gaan nemen en hoe meer gemeenten de regierol gaan oppakken wat betreft schooluitval, re-integratie en zorg voor jongeren met een beperking, hoe kleiner de meerwaarde van de scholingsinstellingen zal zijn. Maar het omgekeerde is ook waar: wanneer mbo-instellingen hun verantwoordelijkheid smal opvatten en gemeenten de regierol slechts beperkt oppakken, zal de meerwaarde van de scholingsinstellingen juist toenemen.

33. Wat zijn de mogelijke gevolgen van de beleidsontwikkelingen op de eisen die gesteld moeten worden aan het scholingsprogramma van REA-instituten en de begeleiding naar werk? Welke leerpunten zijn er op dit gebied?

Gezien de introductie van de entreeopleidingen en de mogelijkheden om binnen het vso een entreeopleiding af te ronden, denken wij dat het niet meer nodig is om binnen de subsidieregeling opleidingen op mbo niveau 1 te financieren. Verder verwijzen wij naar onze aanbevelingen in hoofdstuk 6 die we op basis van de evaluatie van de subsidieregeling hebben geformuleerd.

34. Wat zijn de mogelijke gevolgen van de beleidsontwikkelingen op de samenwerking tussen REA-instituten, UWV, gemeenten en mbo-instellingen? Welke leerpunten zijn er op dit gebied?

Wij onderschrijven de mening van de deelnemers aan de groepsbijeenkomsten van de noodzaak tot een verdergaande regionale

---

¹⁸ Plusvoorzieningen zijn overigens niet primair bedoeld voor jongeren met een beperking, maar voor overbelaste jongeren.

samenwerking om te komen tot een dekkend netwerk van voorzieningen om jongeren met een beperking een startkwalificatie te laten behalen en aan een baan te helpen. De voorgenomen decentralisaties op het gebied van re-integratie, jeugdhulpverlening en AWBZ-zorg maken ons inziens de kans groter dat gemeenten de regie kunnen nemen en dekkende netwerken kunnen realiseren. Het risico dat door organisatiebelangen de samenwerking niet goed van de grond komt, blijft echter reëel.

35. Zijn er als gevolg van de beleidsontwikkelingen aanpassingen in de subsidieregeling zelf nodig (subsidievoorwaarden, budgetten, klassenindeling, selectie van aanbieders, subsidieperiode et cetera)? Welke leerpunten zijn er op dit gebied?

Wij zijn van mening dat het realiseren van een landelijk dekkend netwerk voor de uitvoering van de subsidieregeling prioriteit moet krijgen. Zolang er jongeren met een beperking zijn die door scholingsbelemmeringen geen startkwalificatie kunnen halen, moet de toegang tot onderwijs niet afhankelijk zijn van waar iemand woont.

Verder onderschrijven wij de mening van de deelnemers aan de groepsbijeenkomsten dat de eis van een Wajonguitkering losgelaten moet worden, zeker als Wajong'ers minder zichtbaar worden in de bredere doelgroep van de gemeentelijke re-integratie.

Tot slot is het, gezien de beleidsontwikkelingen, van belang om nog eens goed te kijken naar de doelgroepafbakening en te komen tot scherpere toelatingscriteria. Het is van belang om niet vanuit de subsidieregeling te redeneren, maar vanuit de reguliere voorzieningen. Dus: welke jongeren met een beperking moeten door het mbo (en daarbinnen de entree-opleidingen) bediend worden, welke jongeren door het vso, welke jongeren moeten de snelste weg naar werk volgen en welke jongeren komen in aanmerking voor de subsidieregeling?

5.2 Toekomstscenario's

Wij concluderen op basis van dit onderzoek dat de mate waarin de subsidieregeling in de komende jaren nodig blijft, afhankelijk is van verschillende ontwikkelingen:

- de mate van inclusie van het mbo: de mate waarin mbo-instellingen er in slagen om het onderwijs nog meer toegankelijk te maken voor jongeren met een beperking;
- de mate waarin het vso erin slaagt om leerlingen te plaatsen en/of om leerlingen een diploma op niveau 1 en 2 te laten halen;
- de kwaliteit van de regionale samenwerking;
- andere alternatieven die in de regio's worden ontwikkeld;

- de mate waarin invulling kan worden gegeven aan de integrale benadering met een centrale regievoering;
- de mate van inclusie van de arbeidsmarkt: de mate waarin reguliere werkgevers open staan voor het bieden van banen en stages aan jongeren met een beperking.

Op basis van deze onzekere ontwikkelingen, die ook nog afhankelijk zijn van nieuwe wetgeving op het terrein van re-integratie, sociale zekerheid, zorg en hulpverlening en de ontwikkeling van de conjunctuur, komen wij tot drie scenario's voor de middellange termijn. Het uitgangspunt is het gegeven dat een jongere onderwijs moet kunnen volgen op een niveau dat bij hem of haar past en op basis daarvan een zo hoog mogelijk uitstroomniveau weet te bereiken.

Scenario 1: vergroting inclusie onderwijs en arbeidsmarkt

In dit scenario zorgen de Wet passend onderwijs, de Wet kwaliteit vso en de nWajong ervoor dat er een ontwikkeling op gang komt waarin het mbo er steeds beter in slaagt om jongeren met een beperking een startkwalificatie te laten behalen. De Wet passend onderwijs zorgt er in dit scenario voor dat mbo-scholen zich maximaal gaan inspannen om voor zo veel mogelijk jongeren met een beperking een passende plek te creëren en een diploma op minimaal startkwalificatieniveau te laten halen.

In dit scenario zorgen de beschikbare lumpsumgelden ervoor dat binnen het mbo een algehele verhoging van de deskundigheid van het zittend personeel in de omgang met deelnemers met een beperking tot stand komt. De gelden zorgen tevens voor het creëren van mogelijkheden om waar nodig maatwerktrajecten uit te voeren op elk niveau: mbo-2, mbo-3 en mbo-4. De gehele interne zorgstructuur wordt verbeterd in de loop van de tijd waardoor het niet alleen mogelijk wordt om deelnemers die behoren tot klasse 2 hun diploma te laten behalen; ook de kleine groep deelnemers uit klasse 3 krijgt lokaal de kans om op het niveau dat ze in potentie hebben een diploma te behalen, vergelijkbaar met hun leeftijdgenoten met dezelfde capaciteiten zonder beperking. Deze ontwikkeling is een logisch gevolg van de verbetering van de toegankelijkheid van het onderwijs: waar eerder deelnemers uit klasse 1 (inmiddels opgeheven, zie rapport deel I) voortaan aan het regulier onderwijs gingen deelnemen, zien we de voortzetting met de deelnemers die behoren tot klasse 2 en in de loop van de tijd ook voor de deelnemers uit klasse 3. De door de deelnemers genoemde noodzakelijke 'glijdende schaal' wordt volledig door het reguliere mbo-onderwijs ingevuld.

In dit scenario wordt tijdens de opleiding aandacht besteed aan de match tussen mogelijkheden van de persoon en kansen op de arbeidsmarkt, waardoor de kans op werk na afronding van het scholingstraject groot is. De arbeidstoeleiding zelf vormt, in tegenstelling tot de subsidieregeling, geen onderdeel van het scholingstraject. Dat betekent automatisch dat in dit scenario wordt uitgegaan van een optimale begeleiding hierin door externe partijen.

De vso-scholen slagen er door de kwaliteitswet, initiatieven als Boris en de werkschool, steeds beter in om jongeren toe te leiden naar regulier vervolgonderwijs of naar werk.

In dit scenario wordt het op de arbeidsmarkt steeds normaler dat ook mensen met een beperking werken. Gestimuleerd door de campagnes van de overheid, het re-integratie-instrumentarium en financiële tegemoetkomingen zijn werkgevers steeds meer bereid om ook jongeren met een beperking werk te bieden.

In dit scenario zal de noodzaak van een subsidieregeling voor jongeren met ernstige scholingsbelemmeringen langzamerhand verdwijnen. In hoeverre dit scenario werkelijkheid zal worden, is afhankelijk van de mate van inclusie van onderwijs en arbeidsmarkt. De primaire verantwoordelijkheid hiervoor ligt dus bij onderwijsinstellingen en werkgevers.

Scenario 2: ontwikkeling naar sluitende regionale aanpak

In het tweede scenario zorgen nieuwe wetgeving zoals de decentralisatie van de jeugdhulpverlening en de decentralisatie van delen van de AWBZ-zorg voor een vergroting van de verantwoordelijkheid voor jongeren met een beperking bij de gemeenten, waardoor het gemakkelijker wordt om regionale netwerken op te zetten.

In dit scenario ontstaan regionale netwerken van gemeenten, mbo-scholen, vso-scholen, hulpverleningsinstellingen en re-integratiebedrijven die er steeds beter in slagen om een dekkend systeem te ontwikkelen om jongeren met een beperking een startkwalificatie te laten halen en aan het werk te helpen.

De gemeente voert in dit scenario de regie en bepaalt op basis van een onafhankelijke indicatiestelling de ondersteuningsbehoefte van de leerling. De gemeente kent de regionale mogelijkheden als geen ander en als 'spin in het web' binnen het veld van werk, onderwijs en zorg voert de gemeente de regie over het scholings- en arbeidstoeleidingstraject van de jongere en draagt hiervoor ook de verantwoordelijkheid. De gemeente houdt, als regievoerder, een oog op een adequate match tussen scholingsmogelijkheden en mogelijkheden op de arbeidsmarkt. Eveneens speelt hierbij het bewaken van de balans tussen een snelle arbeidstoeleiding zonder kwalificaties en de mogelijkheid voor de jonggehandicapten om een diploma op minimaal startkwalificatieniveau te halen.

In verschillende regio's zien we momenteel al initiatieven om jongeren met ernstige scholingsbelemmeringen buiten de subsidieregeling om naar een diploma te begeleiden, als ook in een aantal gevallen naar werk. Vooralsnog gaat het hier echter vooral om voorlopers binnen het mbo en vso, projecten en pilots. Voorbeelden hiervan zijn de structuurklassen binnen het mbo, het aanbod via contractonderwijs van het mbo, Boris binnen het vso, de

Werksschool, de vm2-lijn en de plusvoorzieningen.¹⁹ Zie voor een uitgebreidere beschrijving paragraaf 4.1 van dit rapport.

Of en in welke mate er in dit scenario nog een subsidieregeling nodig is voor jongeren met ernstige scholingsbelemmeringen, is afhankelijk van de dekkingsgraad die regio's weten te bereiken en de mate waarin in alle regio's deze samenwerking tot stand komt.

In dit scenario worden er door verschillende partijen in de regio's, zoals gemeenten, roc's, vso-scholen, re-integratiebedrijven en UWV, alternatieven voor de subsidieregeling ontwikkeld om de hele range van uitvallers met een beperking te kunnen bedienen; de eerder genoemde 'glijdende schaal'. Het streven daarbij is om zo veel mogelijk reguliere (onderwijs)middelen in te zetten en waar nodig aan te vullen met reguliere middelen vanuit de zorg of andere regionale geldstromen.

De ondersteuningsmogelijkheden kunnen geordend worden naar de mate waarin er reguliere middelen ingezet kunnen worden:

1. Onderwijs binnen het reguliere mbo met extra ondersteuning geheel gefinancierd uit de middelen van het mbo.
2. Onderwijs binnen het reguliere mbo, waarbij de ondersteuning gedeeltelijk gefinancierd wordt uit reguliere zorgmiddelen (zoals nu de structuurklassen).
3. Onderwijs waarbij vso-leerlingen in samenwerking met het mbo worden opgeleid voor een startkwalificatie.
4. Onderwijs binnen het mbo waarbij de OCW-middelen voor het onderwijsprogramma worden aangevuld met andere structurele financieringsbronnen.
5. Als dit allemaal niet mogelijk is, komt het RMC of de subsidieregeling in beeld.

In hoeverre dit scenario werkelijkheid zal worden, is afhankelijk van de mate waarin gemeenten hun regierol oppakken op het terrein van schooluitval, re-integratie, AWBZ-zorg en jeugdhulpverlening en de bereidheid van onder meer onderwijsinstellingen om onder de regie van de gemeenten samen te werken. De primaire verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de gemeenten.

Scenario 3: subsidieregeling blijft nodig

In het derde scenario blijft de subsidieregeling nodig, omdat het onderwijs onvoldoende in staat is om deze jonggehandicapten te includeren, naar diploma's te leiden op een arbeidsmarktgerichte wijze en er in de regio's geen sluitende netwerken worden gerealiseerd.

In dit scenario blijft er een groep jongeren met een beperking die in staat is tot het behalen van een startkwalificatie en het verwerven van een baan, maar die niet wordt toegelaten tot het mbo of voortijdig zal uitvallen uit het mbo. In dit

---

¹⁹ Hoewel de vm2-lijn en de plusvoorzieningen niet primair bedoeld zijn voor jongeren met een beperking, kunnen deze jongeren er wel profijt van hebben.

scenario zal, ondanks de zorgplicht die het onderwijs krijgt voor jongeren met een beperking en de kwaliteitsverbetering van het vso, de nieuwe wet- en regelgeving onbedoelde bijeffecten hebben waardoor de groep uitvallers met een beperking zelfs gaat groeien.

In dit scenario blijven er dus voorzieningen nodig om ervoor te zorgen dat deze jongeren op een bij hen passend niveau een diploma kunnen behalen en om te zorgen dat deze jongeren duurzaam in arbeid gaan participeren. Deze voorzieningen kunnen worden geregeld in een regionaal aanbod voor speciaal middelbaar beroepsonderwijs, vergelijkbaar met het speciaal onderwijs in het primair onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs. Hiervoor is financiering nodig, waarbij het de vraag is of de huidige subsidieregeling hiervoor zou moeten worden ingezet. De voorwaarden en eisen van het smbo zijn overeenkomstig het mbo, afgezien van het creëren van de mogelijkheid om beroepsgekwalficeerde certificaten te halen.

De voorzieningen kunnen eveneens worden geregeld door de huidige subsidieregeling in stand te houden, waarbij de resultaatverplichting voor de arbeidstoeleiding volledig overeind blijft. Voor met name de jonggehandicapten die behoren tot klasse 3 blijft de subsidieregeling nodig, vanwege de voortdurende zorg en ondersteuning die nodig is en het niet te voorspellen verloop van hun scholingstraject. Voor de jonggehandicapten uit klasse 2 is de noodzaak van de subsidieregeling afhankelijk van de alternatieven die er in de regio worden gerealiseerd (scenario 2).

Hoe groot de groep jongeren is waarvoor in dit scenario een last-resort-voorziening nodig is, is afhankelijk van de genoemde ontwikkelingen.

Eindconclusie

Wij concluderen dat de mate waarin de subsidieregeling in de komende jaren nodig blijft, vooral afhankelijk is van drie ontwikkelingen:

1. de mate van inclusie van het mbo;
2. de kwaliteitsslag die vso-scholen gaan maken;
3. de mate waarin gemeenten een regierol gaan innemen.

Wij verwachten dat voor elk van deze drie ontwikkelingen nog een lange weg te gaan is, waarbij het risico dat er geen optimaal resultaat voor jongeren met een beperking wordt behaald, reëel is. Wij verwachten daarom dat er voor een deel van de huidige doelgroep van de subsidieregeling nog een voorziening noodzakelijk blijft.

6 AANBEVELINGEN

In het vorige hoofdstuk hebben we aangegeven dat de mate waarin de subsidieregeling in de komende jaren nodig blijft afhankelijk is van verschillende ontwikkelingen, waaronder de mate van inclusie van het onderwijs en de arbeidsmarkt en de mate waarin er sluitende regionale netwerken ontstaan.

Wanneer er besloten wordt de subsidieregeling te handhaven, is het van belang om een aantal onvolkomenheden in de huidige subsidieregeling weg te halen, die we hieronder in de vorm van aanbevelingen benoemen.

Selectie scholingsinstellingen

- In de regeling moet scherper worden geformuleerd aan welke voorwaarden instellingen moeten voldoen om een aanvraag voor inzet van de subsidieregeling te mogen indienen. Dit moet UWV meer mogelijkheden bieden om subsidieaanvragers af te wijzen.
- De plaatsingspercentages die scholingsinstellingen bij de subsidieaanvraag opgeven, kunnen moeilijk op realisme worden beoordeeld. Wellicht is het beter om vooraf een bandbreedte vast te stellen (op basis van de gerealiseerde percentages van de verschillende scholingsinstellingen in het recente verleden) waarbinnen de scholingsinstellingen moeten blijven en waarop de afrekeningssystematiek is afgestemd. De rangorde zou dan alleen op basis van prijs plaatsvinden.
- Stel regels op over financiering vanuit reguliere OCW-middelen van de subsidietrajecten (nu zijn er twee instellingen waarbij de trajecten deels uit vso- dan wel mbo-middelen worden gefinancierd). Opties zijn bijvoorbeeld:
  - deze invulling wordt niet langer toegestaan;
  - deze invulling wordt formeel toegestaan, maar bij de beoordeling wordt deze financiering bij de aangevraagde subsidiegelden opgeteld om de kosten goed te kunnen vergelijken.
- Stel striktere eisen aan de dossiers die de scholingsinstellingen moeten bijhouden: gestandaardiseerd, digitaal en waarin minimaal is opgenomen:
  - de schoolloopbaan en redenen van uitval;
  - de verwijzer;
  - de wijze waarop in het traject de vertaalslag is gemaakt van inclusiecriteria naar programma;
  - de resultaten die in relatie hiermee zijn behaald tijdens het traject;
  - een beschrijving van de arbeidssituatie gedurende het eerste jaar na afloop van het traject (werkgever, soort werk, soort en lengte contract, aantal uren per week, begeleiding, aanpassingen).

Spreiding

- Stuur op de spreiding van de subsidie over het land, bijvoorbeeld een maximum aantal deelnemers (naar rato) per provincie of regio. Hierdoor kan het aantal deelnemers op termijn gaan stijgen; bij een gelijk budget moet dan een afweging worden gemaakt tussen de breedte van de doelgroep en de mate van spreiding over het land.
- Stel regels op over het maximum aantal deelnemers waarvoor een scholingsinstelling subsidie kan krijgen, gerelateerd aan het aantal deelnemers dat in een eerder cohort is ingestroomd of een absoluut aantal. Dit om te voorkomen dat een instelling subsidie krijgt voor een onrealistisch groot aantal deelnemers en tevens om het mogelijk te maken dat de deelnemers meer gelijkelijk over het land worden verdeeld.
- Onderzoek of er voldoende flexibiliteit in de regeling zit met betrekking tot het schuiven van deelnemers tussen cohorten.

Resultaten/afrekening

- Formuleer voorwaarden die aan het te behalen diploma of certificaat worden gesteld, zowel qua niveau als inhoud. Wij pleiten voor minimaal mbo niveau 2 (startkwalificatie). Welke (soorten) branchecertificaten of diploma's worden wel en welke niet binnen de subsidieregeling erkend als scholingsresultaat? Onder welke voorwaarden zijn deelcertificaten een voldoende scholingsresultaat? (situatie eerste drie cohorten: 13% mbo-diploma, 14% branchediploma, 60% deelcertificaten).
- Formuleer voorwaarden waaraan de plaatsingen moeten voldoen, wat betreft type aanstelling en aanstellingsduur. Bijvoorbeeld geen uitzendbanen of oproepcontracten (situatie eerste drie cohorten: 10%), een minimum contractduur van een jaar en een verplichting om bij uitval binnen het eerste jaar opnieuw te plaatsen (situatie eerste drie cohorten: een kwart van de deelnemers die zijn geplaatst, werkt minder dan een half jaar).
- Om te voorkomen dat jongeren worden geweerd waarvoor veel extra kosten moeten worden gemaakt voor vervoer of ADL-ondersteuning, en om een zuiverder vergelijking van de prijzen te kunnen maken, kan overwogen worden deze posten uit de subsidieregeling te halen en de mogelijkheid te creëren om hiervoor apart declaraties in te dienen.
- Laat de eis van een Wajong-uitkering vallen. Wel moet vastgesteld worden of de scholingsbelemmeringen het gevolg zijn van een beperking.
- Onderzoek welke informatie de scholingsinstellingen moeten aanleveren om in de toekomst meer zicht op bereik, werking en resultaten van de regeling te kunnen krijgen.
- Vereenvoudig de verantwoordings- en controleprocedure, onder meer om te voorkomen dat de scholingsinstellingen twee verschillende accountantsverklaringen moeten aanleveren.

UWV

- Registreer alle personen die worden voorgedragen voor een subsidietraject en iedereen die start met een subsidietraject in een bestand. Hiermee kan

meer inzicht worden verkregen in de uitval tijdens de indicatieprocessen en de instroom bovenop de aantallen waarvoor subsidie is toegekend.

- Schep duidelijkheid of de assessments voorafgaand aan een subsidietraject wel of niet bij UWV gedeclareerd kunnen worden. Nu declareren sommige scholingsinstellingen dit wel en andere niet.
- Organiseer de indicatie binnen UWV centraal of stuur de indicatie centraal aan. Dit mede om te voorkomen dat er grote regionale verschillen ontstaan in wie er toegelaten worden tot de subsidietrajecten. Maak binnen UWV op centraal niveau afspraken over de doorverwijzing. Stel criteria op waarmee kan worden bepaald wanneer jongeren de snelste weg naar werk moeten volgen en wanneer een mbo-opleiding nog een optie is. Mogelijk kan door arbeidsdeskundigen standaard vastgesteld worden of een jongere is uitgevallen uit het mbo, wat de uitvalredenen zijn en of de subsidieregeling een optie is. Wellicht kan dit onderdeel van het scholingsprotocol worden.

Regioplan Beleidsonderzoek

Nieuwezijds Voorburgwal 35

1012 RD Amsterdam

T 020 531 531 5

F 020 626 519 9

E info@regioplan.nl

I www.regioplan.nl